

Aktuálne problémy povinného očkovania na Slovensku

Zuzana Krištúfková

Slovenská zdravotnícka univerzita

Bratislava

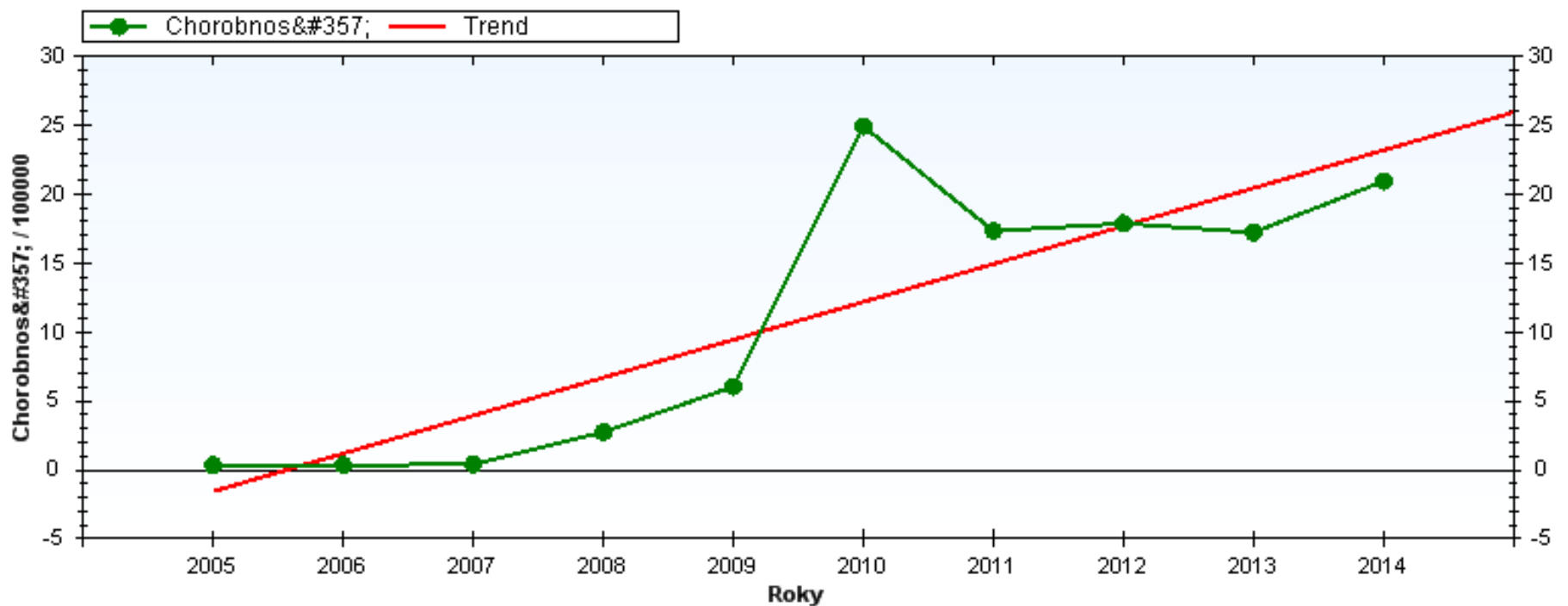
XI. Hradecké vakcinologické dni, 1. - 3. 10. 2015, Hradec Králové

Problémy povinného očkovania na Slovensku 2015

- Zvýšenie chorobnosti chorôb zaradených do povinného očkovania:
 - Pertussis
 - Parotitída
- Nedostatok vakcín
- Pokles zaočkovanosti
- Názory verejnosti na očkovanie
- Vzdelávanie v očkovaní
- Ústavnosť povinného očkovania
- Zmena prístupu médií
- Podpora MZ SR

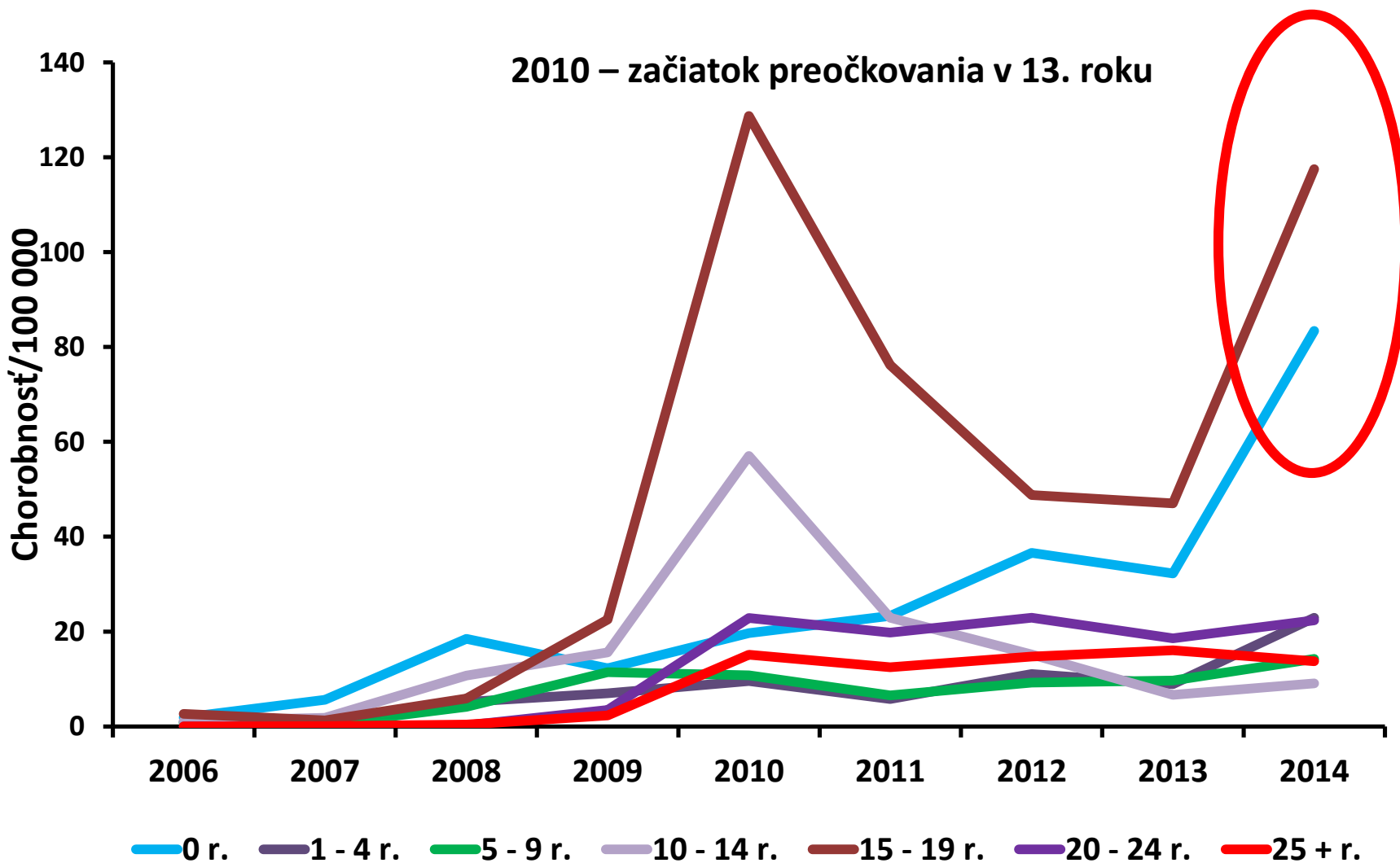
**ZVÝŠENIE CHOROBNOSTI
CHORÔB ZARADENÝCH DO
POVINNÉHO OČKOVANIA**

(A37.0) Výskyt divého kašľa.
Trend za 10 rokov.
Rok 2014. SR.

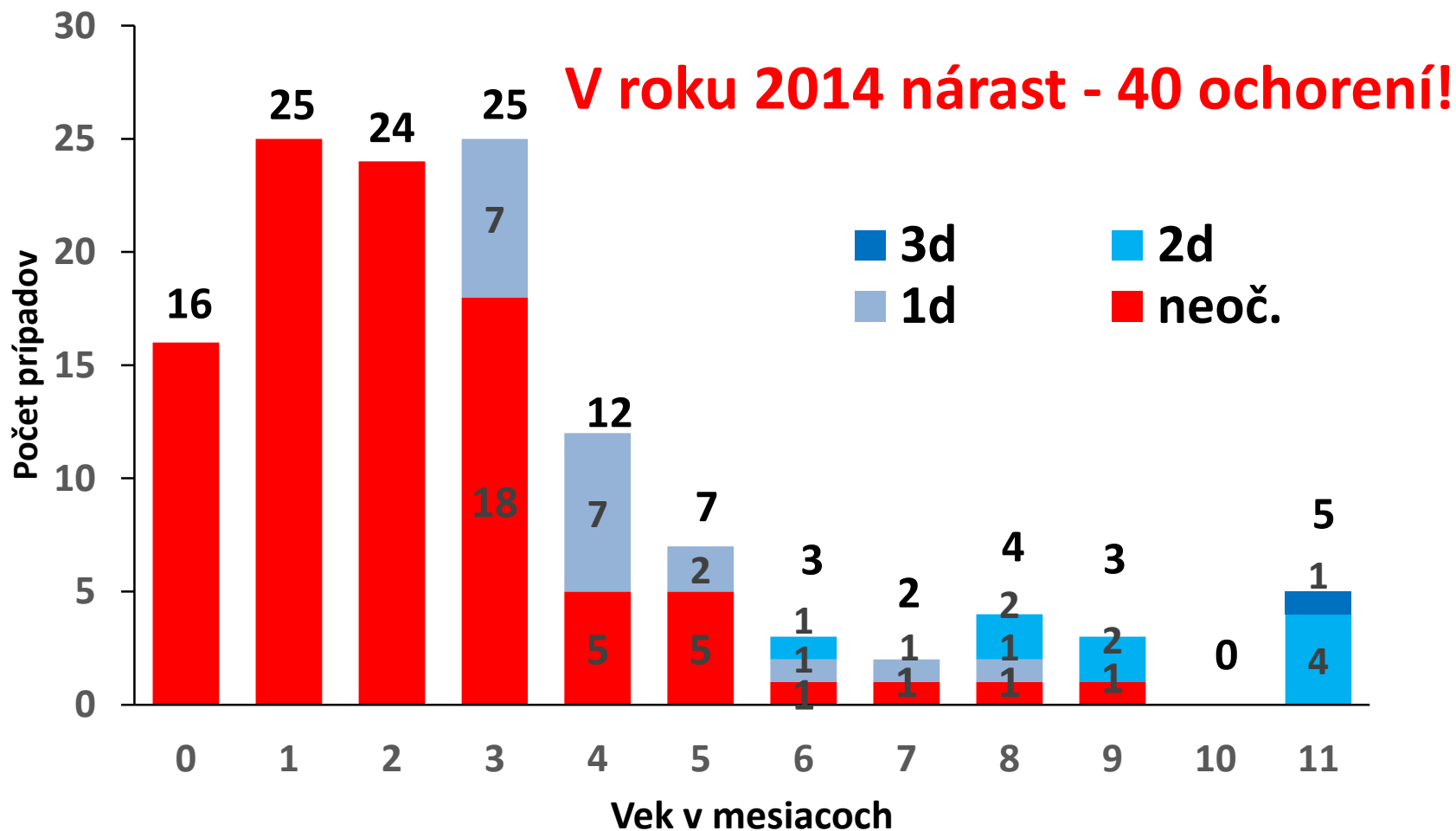
Zdroj údajov: EPIS, © ÚVZ SR

Pertussis, vekovo-špecifická chorobnosť, SR, 2006–2014

Pertussis, 0-ročné deti podľa mesiacov veku a očkovania, 2007-2014, SR

n=126

Pertussis, 15 – 19 roční, SR

- **V rokoch 2010 – 2014 ochorelo v SR 1 398 osôb vo veku 15-19 rokov,**
- **z nich 393 (28%) podliehalo očkovaniu v 13. roku života**
- **len 36 (2,6%) bolo očkovaných vakcínou s pertussickou zložkou (2,7% - neznáma očk. anamnéza)**
- **94,7% chorých bolo očkovaných naposledy v 6. roku života**
- **ochoreli 9-13 rokov po očkovaní celobunkovou vakcínou**

Úmrtia na pertussis

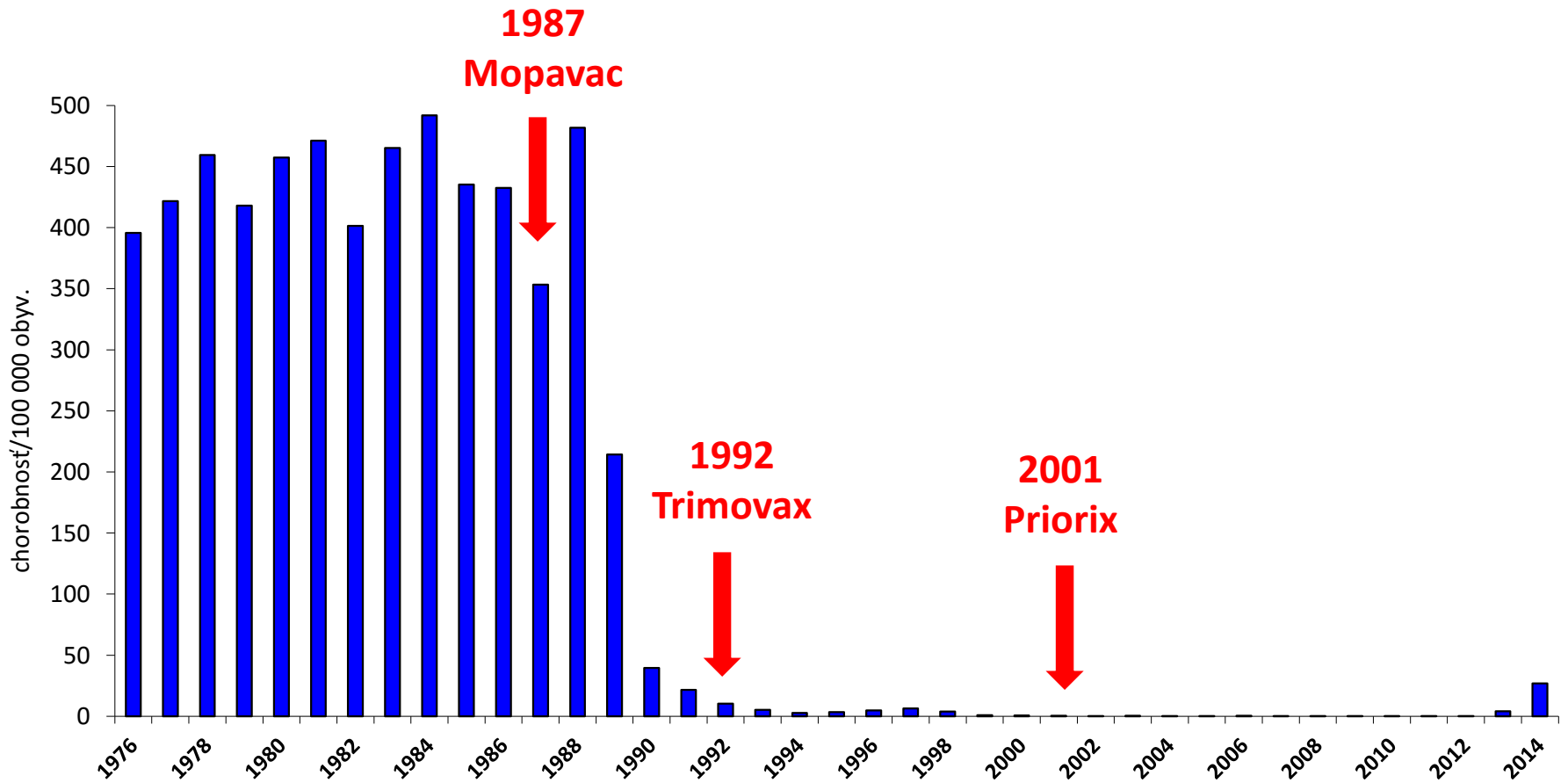
1. V roku 2014 zomrelo neočkované 7 týždňové dieťa

- Prameňom nákazy pre dieťa bol s vysokou pravdepodobnosťou jeho otec s potvrdeným ochorením
- v rodine boli potvrdené ďalšie 3 ochorenia

2. V roku 2013 zomrel 57 ročný muž - fajčiar, CHOCHP, cor pulmonale chronicum

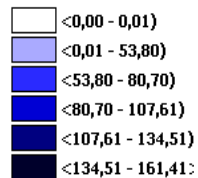
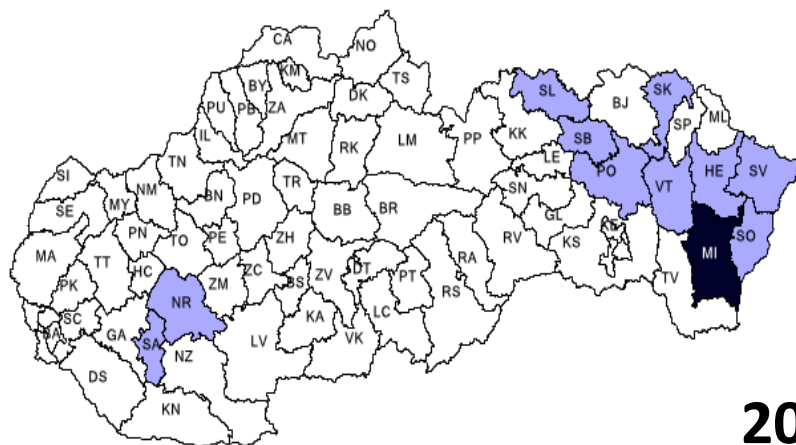
- Prameň nákazy a očkovacia anamnéza neznáme

Chorobnosť na parotitídu a zavádzanie očkovania, SR, 1976-2014

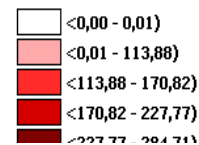
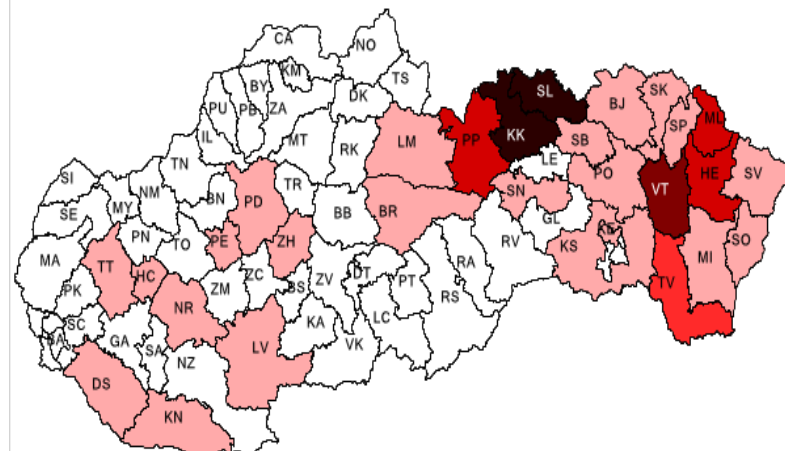
Chorobnosť na parotitídu podľa okresov, SR,

2013

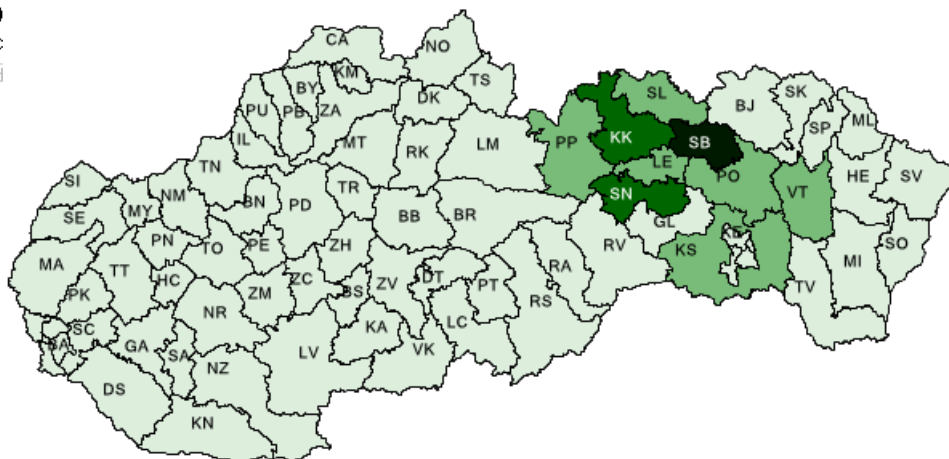
Zdroj údaj

2014

ijov: EPIS, © ÚVZ SR

2015

Parotitída na Slovensku

- **85%** ochorení u **osôb žijúcich na nízkej hygienickej úrovni**
- **Najvyššia chorobnosť** vo vekovej skupine 5 – 9 ročných, z nich v skupine **7 ročných**
- **3 x** dokázaný vírus parotitídy **genotyp G**, ktorý nie je obsiahnutý v súčasne používanej vakcíne.
- **80% ochorení bolo u očkovaných**
- **Nízka proporcia komplikácií (4%) a hospitalizovaných (9%)** – pravdepodobne pre výskyt v očkovanej populácii
- **Silný epidemický potenciál – 84 %** ochorení, najmä medzi osobami s nízkym hyg. štandardom
- Štatisticky významný bol rozdiel medzi chorými neočkovanými v štandardnej populácii v porovnaní s populáciou žijúcou **na nízkej hygienickej úrovni, v ktorej vďaka úzkemu kontaktu ochoreli nielen neočkovaní ale významne viac ($p < 0,001$) aj očkovaní.**
- **72% chorých bolo očkovaných Priorixom**
- Zaznamenali sa aj profesionálne nákazy – **zdravotníci, učitelia**

Nedostatok vakcín

- Nízke ceny vakcín na Slovensku
- Reexport vakcín do zahraničia
- Nedostatok vakcín na zabezpečenie povinného očkovania

Pokles zaočkovanosti

Základné očkovanie proti sýpkam, rubeole a parotitíde k 31. 8. 2014 v SR, r. nar. 2012

Kraj	Zaočkovanosť v %	Odmietnutia očkovania	
		abs.	%
Bratislavský	88,8	570	7,1
Trnavský	96,5	154	2,8
Nitriansky	95,3	211	3,5
Trenčiansky	92,8	246	4,9
Banskobystrický	94,0	175	3,0
Žilinský	95,0	226	3,1
Prešovský	96,8	107	1,2
Košický	93,9	181	2,1
Spolu	94,1	1 870	3,4

Zdroj: Vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania k 31. 8. 2014 v SR, ÚVZ SR

Názory na očkovanie

Názory verejnosti na očkovanie

Cieľ: Zistiť postoje žien vo fertilnom veku k očkovaniu a vývoj názorov

Dva prieskumy - v rokoch 2013 a 2014

Súbor: ženy vo fertilnom veku 18 – 45 rokov

- z celého územia SR
- rok 2013: 712 žien z toho 425 matiek
- rok 2014: 700 žien z toho 494 matiek

Výsledky

- **Povinnosť očkovania odmieta len 4% žien** vo fertilnom veku
- **85% súhlasí so systémom povinného očkovania** a dalo by dieťa očkovať, aj keby to nebolo povinné → narušeniu kolektívnej imunity
- Negatívny postoj k očkovaniu majú viac ženy s **nižším vzdelaním**, mladšie ako 25 rokov, bez detí, neinformované pediatrom o očkovaní, čerpajúce informácie z internetu
- **Lekár je najčastejší a naj dôveryhodnejší zdroj informácií**
- Úlohou lekára je **vzdelávať sa a rozprávať s rodičmi** (s matkou i otcom) otvorene o potrebe očkovania a aj o nežiaducich účinkoch

Rodič informovaný lekárom dáva deti očkovať.

Vzdelávanie v očkovaní

Vzdelávanie sestier

Cieľ: zlepšiť vedomostnú úroveň sestier v problematike očkovania

Účasť na seminároch:

Rok	P. sestier	Dotazníky názorov na očkovanie
2012	5 090	
2013	3 261	1 738 (52,2%)
2014	2 165	1 368 (63,2%)

Názor	Rok (počet odpovedí)	2013 (1 738)	2014 (1 368)
Prínos očkovania sa zveľičuje		3%	3%
Dnešné vakcíny sú rizikovejšie ako v minulosti		22%	5%
Súhlasí s povinným očkovaním		87%	91%

.

Hodnotenie:

„Konečne seminár, ktorý mi dal niečo, či už do osobného alebo pracovného života. Ďakujem!“

Sestra – účastníčka školenia o očkovaní

Vzdelávanie študentov SZŠ

- Vypracované a distribuované boli **prednášky, náučné filmy, kontrolné testy**
- Zameranie: **študijné odbory**
 - ✓ **diplomovaná všeobecná sestra**
 - ✓ **zdravotnícky asistent**
- Počas klinických cvičení, resp. odbornej klinickej praxe
- **projekt realizovalo v školskom roku 2014/2015**
18 RÚVZ z 21, ktoré majú SZŠ,
- **Vyškoľených bolo 906 študentov na 14 SZŠ**
- **Projekt podporil aj minister zdravotníctva SR**

Hodnotenie projektu a skúsenosti

- **pozitívna odozva zo strany SZŠ - nielen študentov ale aj učiteľov**
- **bohatá diskusia**
- študenti majú **nedostatočné vedomosti z epidemiológie, imunológie, mikrobiológie**
- u niektorých študentov **negatívny postoj k očkovaniu**
- **Pripravujeme projekt vzdelávania žiakov stredných škôl**

Ústavnosť povinného očkovania

Rozhodnutie ústavného súdu

- Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. decembra 2014 rozhodol, že
- **návrhu Krajského súdu v Nitre nevyhovuje**
- § 51 ods. 1 písm. d) a § 62 písm. a) zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia
- a § 6 vyhlášky upravujúcej prevenciu a kontrolu prenosných ochorení **sú v súlade s čl. 2 ods. 2 a 3 ústavy.**

Fórum odborníkov na podporu očkovania v Slovenskej republike

- neformálne združenie 13 odborníkov v oblasti očkovania v čase rozhodovania zaslalo Ústavnému súdu **odborné a právne argumenty podporujúce zachovanie povinného očkovania na Slovensku.**
- Stanovisko malo 12 strán odborných argumentov a 33 príloh.
- v prílohách boli aj podporné stanoviská:
 - Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky – hlavného hygienika SR,
 - Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv,
 - Slovenskej akadémie vied,
 - Kancelárie Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku,
 - Subkomisie pre bioetiku Teologickej komisie Konferencie biskupov,
 - Etickej komisie Ministerstva zdravotníctva SR,
 - Etickej komisie Trenčianskeho samosprávneho kraja,
 - Spoločné podporné stanovisko Slovenskej lekárskej spoločnosti a Slovenskej lekárskej komory
 - 9 relevantných spoločností Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Zmena prístupu médií

Ka No Ka

kéž by to už spadlo na teč 95%, aby děti ty dětské nemoci mohly normálně v klidu chytit a prodělat tak, jako tomu bylo vždycky!

29.7.2015 v 16:42 • Upraveno • To se mi líbí
👍 1 • Odpovědět

(prevzaté zo stránky českého antivax klubu Rozalio)

Neverím mýtom o škodlivosti očkovania

6 august • Upravené • 🌐

"normálně v klidu... tak, jako tomu bylo vždycky"

<http://restinginwestmoreland.blogspot.de/2013/07/tombstone-tuesday.html>

👍 Ivanovi Sabolovi, Tímei Filčákové, Dasi Simekovej a 115 ďalším sa to páči. Najnovšie

↪ 74 zdieľaní

👇 Zobrazit ďalšie komentáre (5)

Vojtech Naštický Najlepšie je že to je pomník len dvoch rodičov. Jeden pár teda prišiel o 12 detí.

👍 6 • 6 august o 6:05

Veronika Mariničová Onderčinová Myslím, ze si praje, aby klesla preockovanost populacie, ktora zabranuje "jej normalnemu" sireniu ochoreni. Kolektivna imunita - teda to, co antivax razne odmieta. "Kéž by" nemala v hlave taky bordel..

👍 2 • 6 august o 6:18 • Upravené

Pectore Osculum Tam v tych komentoch načrtavaju zaujmovu myslienku ze mohlo ist napr aj o velky požiar... existuje aj nejaka priamejsia spojitosť že v prípade tohoto pomnika išlo o epidemie a že to ma suvis s očkovaním?

6 august o 7:24

👍 **Neverím mýtom o škodlivosti očkovania** požiar? to by muselo u nich doma horieť niekoľko rokov a oni by pri tom postupne zomierali 😊

👍 9 • 6 august o 7:36

↪ Zobrazit ďalšie reakcie

Michal Šujanský Pozerám ako sa dve skupiny hádajú 😊 nie správne odmietnuť očkovanie ale správne odmietnuť pomocné latky vo vakcinach. Nachádzam sa niekde medzi názormi jednej aj druhej skupiny. Odporúčam si zbežne pozrieť knihu očkovanie obchod so strachom kde autor rozoberá rôzne štatistiky kedy a kde ktorá choroba zanikla atd...

👍 1 • 6 august o 10:49

↪ Zobrazit predchádzajúce odpovede

Relácia Pod lampou, 23.1.2014 → zmena prístupu médií k očkovaniu

Podpora MZ SR

OČKOVANIE VČERA A DNES: LEPŠIA OCHRANA A NIŽŠIA ZÁŤAŽ PRE ORGANIZMUS

OBSAH HLINÍKA V MODERNÝCH VAKCÍNACH
JE OVEĽA NIŽŠÍ AKO V MINULOSTI

ALDITEPERA

používaná v rokoch
1958-1998

obsahovala
až **2 mg**
hliníkových
solí

**CHRÁNILA PROTI
3 OCHORENIAM:**

tetanus
záškrt
čierny kašeľ

HEXAVAKCÍNA

používa sa u nás od roku
2007

obsahuje
0,82 mg
hliníkových
solí

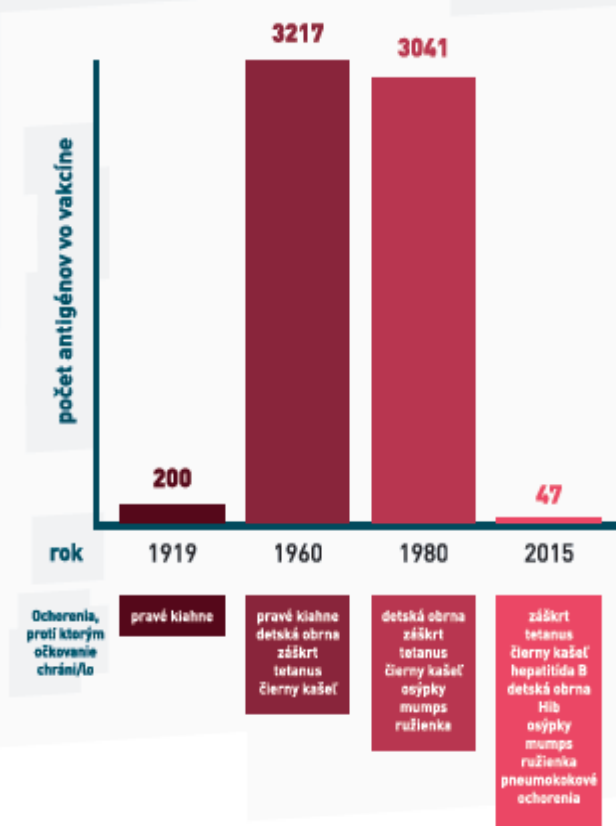

**CHRÁNÍ PROTI
6 OCHORENIAM:**

tetanus
záškrt
čierny kašeľ
hepatitída B
detská obrna
Hib

ZÁŤAŽ IMUNITNÉHO SYSTÉMU ANTIGÉNMÍ
Z VAKCÍN KLESÁ

Antigény sú aktívne zložky vakcíny, ktoré stimulujú imunitný systém.
Ich počet vo vakcínach výrazne klesol.

PREČO STÁLE VIDÍME OCHORENIA, PROTI KTORÝM SA OČKUJE?

Aj napriek vysokej zaočkovanosti môžeme pozorovať zvýšený výskyt niektorých ochorení. Dôvodom môže byť rastúci počet neočkovaných, ale aj zavlečenie ochorenia z turistických destinácií.

Niektoré ochorenia je možné očkovaním výrazne eliminovať, prípadne úplne vyhubiť. Napríklad v 70. rokoch minulého storočia boli očkovaním vyhubené pravé kiahne. Ďalšími kandidátmi na celosvetovú eradikáciu sú osýpky a detská obrna.

Očkovaním sa každoročne predíde 3 miliónom úmrtí detí na celom svete a 750 000 detí je vďaka vakcínam ochránených pred trvalými následkami chorôb.

JE OČKOVANIE BEZPEČNÉ?

Očkovanie je vysoko bezpečné, nemôžeme však povedať, že je úplne bez rizika. Žiadny zdravotný úkon nie je bez rizík. Riziká očkovania sú dnes dobre

známe a neustále sledované s cieľom zabezpečiť, aby prínos z očkovania vysoko prevyšoval jeho riziká. Väčšina reakcií, ktoré sa objavia po očkovaní, sú mierne. Najčastejšie sa vyskytujú tzv. lokálne reakcie – opuch a sčervenanie v mieste vpichu. Tieto reakcie sú vonkajšími prejavmi toho, že vakcína vyvoláva odpoveď imunitného systému. K závažným reakciám dochádza len veľmi zriedkavo.

Mnohé zdravotné komplikácie, ktoré sa objavia po očkovaní, s očkovaním vôbec nesúvisia. Deti sú očkované v tom istom čase, v akom sú u nich zvyčajne diagnostikované chronické ochorenia ako napríklad autizmus alebo cukrovka. Viaceré štúdie potvrdili, že očkovanie tieto ochorenia nevyvoláva – ide o časovú, nie príčinnú súvislosť s očkovaním.

Spojitosť očkovania s autizmom bola vyvrátená na základe vedeckých štúdií, do ktorých bolo spolu zapojených viac ako milión detí.

Viac informácií o očkovaní na:

www.ockovanieinfo.sk

www.sprievodcaockovanim.sk

www.prevencaoockovanim.sk

www.uvzns.sk

www.ecdc.europa.eu

www.who.int

**AKO
FUNGUJÚ
A ČO OBSAHUJÚ
VAKCÍNY?**

4.

IMUNITA ZÍSKANÁ PREKONANÍM OCHORENIA NIE JE LEPŠIA AKO IMUNITA ZÍSKANÁ OČKOVANÍM

Rozdiel medzi očkovaním a prirodzeným prekonaním ochorenia je v cene, ktorú treba „zaplatiť“. Budovaním imunity prekonaním týchto ochorení riskujeme vážne poškodenie zdravia. **Komplikácie spojené s ochorením sú častejšie a závažnejšie ako vedľajšie účinky očkovania:**

- ★ Každé piate dieťa, ktoré ochorie na pneumokokovú infekciu vo veku do 1 roka, na ochorenie zomiera,
- ★ v prípade záškrtu 1 z 15 prípadov ochorenia končí smrťou,
- ★ 1 z 1000 prípadov osýpok je komplikovaný zápalom mozgu.

Závažné reakcie po očkovaní proti týmto ochoreniam sú naopak veľmi zriedkavé. Napríklad zápal mozgu po očkovaní vakcínou MMR sa vyskytuje približne u jedného očkovaného z 2 miliónov očkovaných.

5.

OČKOVANIE NESPÔSOBUJE CUKROVKU

Vzťah medzi očkovaním a diabetom 1. typu skúmalo veľa štúdií. Obdobie pochybností o tom, či očkovanie súvisí s cukrovkou, definitívne uzavrela štúdia, v ktorej vedci sledovali 739 tisíc detí narodených v priebehu 10 rokov. Po rokoch sledovania a analýz vedci dospeli k záveru, že **ide o časovú, nie však príčinnú súvislosť s očkovaním.**

Viac informácií o očkovaní na:

www.ockovanieinfo.sk
www.sprievodcaockovanim.sk
www.prevencaoockovanim.sk
www.uvzer.sk
www.ecdc.europa.eu
www.who.int

**ROZHODUJETE
SA O OČKOVANÍ?
SPOĽAHNITE SA
NA FAKTY**

Záver

- Zvýšenie chorobnosti na pertussis a parotitídu nie problémom len na Slovensku
- Antivakcinačné aktivity sú na Slovensku na ústupe
- Stanovisko ÚS, zmena postoja médií, provakcinačné aktivity, najmä vzdelávanie → prispievajú k zastaveniu stúpajúceho trendu odmietania očkovania na Slovensku.
- úplne eliminovať obavy rodičov z očkovania detí sa však nepodarí
- Súčasťou provakcinačnej kampane musí byť aj kampaň za:
 - zmeny v chápaní ceny zdravia,
 - informovanosť verejnosti o rizikách nielen očkovania, ale aj o rizikách neočkovania.
 - potrebné je obnoviť vieru v authority

Demokraciu nechápeme ako systém,
v ktorom si každý môže robiť, čo
chce, ale ako systém, v ktorom je
potrebné rešpektovať pravidlá
stanovené v prospech spoločnosti
a v tomto prípade v prospech zdravia
verejnosti.

Ďakujem za pozornosť!

**VII. Slovenský vakcinologický kongres
14. – 16. 1. 2016, Štrbské Pleso, hotel Patria**